

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทย

ศานติกร พินยงค์¹, พีรพัฒน์ พันศิริ², พรนภัส บุญประเสริฐ³, อภิญา ออมสิน⁴ และ วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย^{5*}

¹⁻²อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000

³⁻⁴นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม 73000

⁵หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี 12150

⁶ประธานหลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม นครปฐม 73000

*wisitson@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สองประการคือ 1) การศึกษาความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงความรู้แรงบนโลกไซเบอร์ และ 2) ศึกษาการศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้าง โดยมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดียเป็นตัวแปรอิสระ และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรมเป็นทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงความรู้แรงบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือได้แก่แบบสอบถามที่ผ่านตรวจสอบคุณภาพ ทั้งความตรง และความเที่ยง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบ PLS ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ของวัยรุ่นไทย เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ผลการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์สูงสุด (0.879) รองลงมาคือกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (0.103) นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ยังส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ผ่านกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (0.715) อีกด้วย ทั้งนี้ ตัวแปรในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทยได้ถึงร้อยละ 91.30

คำสำคัญ: พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ กลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

The Influence of Online Engagement Behaviors and Moral Disengagement Mechanisms on Cyberbullying Behaviors Among Thai Adolescents

Santikorn Pinyong¹ , Phiraphath Phansiri² , Pornnapat Boonprasert³ ,
Aphinya Aomsin⁴ and Wisit Rittiboonchai^{5*}

¹⁻²Lecturer, Community Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

³⁻⁴Student, General Management Program Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

⁵Master of Business Administration Program, Western University, Pathum Thani 12150

⁶Program Chair, Master of Business Administration General Management Program, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

*wisitson@webmail.npru.ac.th

Abstract

This research has two main objectives: 1) to study the differences in personal factors (namely gender, age, education level, marital status, and average monthly income) affecting cyberbullying behavior, and 2) to study the structural influence among Thai adolescents, using social media engagement behavior as an independent variable, and moral disengagement as both an independent and a mediating variable affecting cyberbullying behavior. The researcher collected data from a sample of 400 respondents using convenience sampling. The instrument used was a questionnaire that had been tested for quality, including both validity and reliability. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, independent t-test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), and Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM).

The research findings revealed that:

1) When classified by personal factors, the cyberbullying behavior of Thai adolescents showed statistically significant differences based on gender, age, and education level.

2) The analysis of variable influences found that online engagement behavior and moral disengagement had a statistically significant positive effect on cyberbullying behavior. Online engagement behavior had the highest direct effect on cyberbullying behavior (0.879), followed by moral disengagement (0.103). Furthermore, online engagement behavior also had an indirect effect on cyberbullying behavior through moral disengagement (0.715). Collectively, the variables in the model could explain 91.30% of the variance in the cyberbullying behavior of Thai adolescents.

Keywords: Online Engagement Behavior, Moral Disengagement, Cyberbullying Behavior

1. บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชากรโลกไปอย่างสิ้นเชิง สังคมได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) กลายเป็นพื้นที่สาธารณะหลักสำหรับการติดต่อสื่อสาร การบริโภคข้อมูลข่าวสาร และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ข้อมูลจากรายงานระดับสากลระบุว่า กลุ่มประชากรที่ได้รับอิทธิพลจากเทคโนโลยีเหล่านี้มากที่สุดคือกลุ่ม "วัยรุ่น" หรือเยาวชนรุ่นใหม่ (Digital Natives) ที่เติบโตมาพร้อมกับสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต [1] สำหรับประเทศไทย สถิติการใช้งานอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นไทยจัดอยู่ในอันดับต้นๆ ของภูมิภาคเอเชีย โดยใช้เวลาเฉลี่ยมากกว่า 8-10 ชั่วโมงต่อวัน [2] แม้ว่าโซเชียลมีเดียจะสร้างประโยชน์มากมายในการเชื่อมโยงผู้คน แต่ความไร้พรมแดน ความสามารถในการปกปิดตัวตน (Anonymity) และความรวดเร็วในการกระจายข้อมูล (Virality) ได้ก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงรูปแบบใหม่ที่สร้างผลกระทบอย่างมหาศาล นั่นคือ "การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying)"

การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ หรือ Cyberbullying เป็นปัญหาความรุนแรงที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย ข้อมูลจากงานวิจัยที่สำรวจนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยพบว่า ร้อยละ 45 ของเยาวชนไทยเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับ Cyberbullying ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงกว่าในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาถึง 4 เท่า [3] การแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying and Online Aggression) ไม่ใช่เพียงการคำทอแบบผิวเผิน แต่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่สร้างความเสียหายลึกซึ้งในหลายมิติ หากอธิบายผ่าน แบบจำลองความก้าวร้าวทั่วไป (General Aggression Model: GAM) ของ Anderson และ Bushman [4] พฤติกรรมความรุนแรงบนโลกออนไลน์เกิดจากการปะทะกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเชิงสถานการณ์ (เช่น การถูกยั่วยุ หรือกระแสสังคม) นำไปสู่การประมวลผลทางอารมณ์และตัดสินใจแสดงความก้าวร้าวออกมา โดยในบริบทของโซเชียลมีเดีย ความรุนแรงนี้สะท้อนผ่าน 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) ความรุนแรงเชิงภาษา (Verbal Aggression) เช่น การใช้คำหยาบคาย (Flaming) หรือถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) 2) การคุกคามและละเมิดความเป็นส่วนตัว (Privacy Invasion & Doxxing) เช่น การขุดประวัติมาประจาน และ 3) การกีดกันทางสังคม (Social Exclusion/Cancel Culture) ซึ่งเป็นการกดดันให้สังคมออนไลน์คว่ำบาตรบุคคลเป้าหมาย [5] ผลกระทบจากพฤติกรรมเหล่านี้นำไปสู่ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และในหลายกรณีนำไปสู่การทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตายของเหยื่อ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านี้ สามารถอธิบายได้ผ่านตัวแปรหลัก 2 ประการ ประการแรกคือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย (Social Media Engagement Behaviors) การที่วัยรุ่นเข้าไปมีส่วนร่วมกับคอนเทนต์ต่างๆ บนโลกออนไลน์นั้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications Theory: UGT) ของ Katz, Blumler และ Gurevitch ซึ่งระบุว่าผู้รับสื่อไม่ใช่ผู้ถูกกระทำที่รับสารฝ่ายเดียว (Passive Audience) แต่เป็นผู้ที่เลือกเปิดรับสื่ออย่างจงใจเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง (Active Audience) [6] ในบริบทของความรุนแรงออนไลน์ วัยรุ่นมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่ "การมีส่วนร่วมเชิงรับ (Passive Engagement)" เช่น การเสพตรามาหรืออ่านคอมเมนต์หยาบคายเพื่อความบันเทิง ขยับไปสู่ "การมีส่วนร่วมระดับกลาง (Active Engagement)" เช่น การกดไลค์ (Like) หรือแชร์ (Share) ขำล้อเพื่อแสดงจุดยืนหรือล้อเลียนตามกลุ่ม และขั้นรุนแรงที่สุดคือ "การมีส่วนร่วมเชิงรุก (Proactive Engagement)" เช่น การเป็นผู้เริ่มสร้างแฮชแท็กโจมตี หรือคอมเมนต์คำทอด้วยตนเอง [7] ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมเหล่านี้ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนและขยายวงจรความรุนแรงให้กว้างขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำถามที่ท้าทายนักวิจัยคือ เหตุใดวัยรุ่นที่มีการศึกษาและได้รับการอบรมสั่งสอนทางศีลธรรม จึงสามารถกระทำการรุนแรงต่อผู้อื่นบนโลกออนไลน์ได้โดยปราศจากความรู้สึกผิด คำตอบของปรากฏการณ์นี้อยู่ที่ตัวแปรประการที่สอง ซึ่งเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญของปัญหา นั่นคือ กลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (Moral Disengagement) ตามทฤษฎีการหลุดพ้นจากพันธะทางศีลธรรม (Moral Disengagement Theory) ของ Albert Bandura [8] ทฤษฎีนี้อธิบายว่า

มนุษย์มีระบบควบคุมตนเองทางศีลธรรม แต่ระบบนี้สามารถถูกระงับหรือบิดเบือนได้ผ่านกลไกทางจิตวิทยาที่บุคคลใช้ "หลอกตัวเอง" เพื่อให้การกระทำผิดเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ ในโลกออนไลน์ที่ผู้กระทำไม่ต้องเผชิญหน้ากับเหยื่อ กลไกเหล่านี้จะทำงานอย่างทรงพลังผ่าน 3 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) เช่น การคิดว่า "ใครๆ ก็เข้าไปตำหนิกันทั้งนั้น" 2) การกล่าวโทษเหยื่อ (Blaming the Victim) เช่น การอ้างว่าเหยื่อทำตัวไม่ดีเองจึงสมควรถูกตำ และ 3) การบิดเบือนผลที่ตามมา (Distorting Consequences) เช่น การคิดว่าสิ่งที่พิมพ์เป็นเพียงการล้อเล่น ขำๆ เหยื่อคงไม่คิดมาก [8, 9] กลไกเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นไทยสามารถมีส่วนร่วมในการ Cyberbullying ได้โดยไม่รู้สึกรู้สาตนเองกำลังกระทำความผิด

จากสถานการณ์ปัญหาที่ทวีความรุนแรงและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหา Cyberbullying ในสังคมวัยรุ่นไทยเป็นผลผลิตของกระบวนการเชิงพฤติกรรม (การมีส่วนร่วม) ที่ถูกหล่อหลอมและเร่งปฏิกิริยาด้วยกระบวนการทางความคิด (การหลีกหนีทางศีลธรรม) ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักและสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ที่มีต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทย โดยคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรตามแนวคิดทฤษฎี เพื่อเป็นเข็มทิศให้แก่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานระดับชาติ ในการออกแบบนโยบายและมาตรการป้องกันความรุนแรงบนพื้นที่โซเชียลมีเดียได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลและจิตวิทยาให้กับเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์

2) เพื่อศึกษาการศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้าง โดยมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดียเป็นตัวแปรอิสระ และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรมเป็นทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ ของวัยรุ่นไทย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจัดแบ่งเนื้อหาตามตัวแปรหลักของการศึกษา ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย (Social Media Engagement Behaviors) พฤติกรรมการมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับและรูปแบบการใช้งานที่วัยรุ่นเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา (Content) หรือผู้ใช้งานอื่นบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย การจะทำความเข้าใจพฤติกรรมนี้ ต้องอาศัย **ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications Theory: UGT)** ของ Katz, Blumler, และ Gurevitch ซึ่งเปลี่ยนมุมมองจากการถามว่า "สื่อทำอะไรกับผู้ใช้" ไปสู่คำถามที่ว่า "ผู้ใช้สื่อนั้นทำอะไร" ทฤษฎีนี้ตั้งสมมติฐานว่าบุคคลมีความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการเลือกใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยาและสังคมของตน [6, 10] ในบริบทของความรุนแรงออนไลน์ UGT อธิบายว่าวัยรุ่นใช้โซเชียลมีเดียเพื่อระบายอารมณ์ ค้นหาการยอมรับจากกลุ่ม หรือเพื่อความบันเทิงผ่านการเสพดราม่า โดยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกตัวชี้วัดออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่:

การมีส่วนร่วมเชิงรับ (Passive Engagement) เป็นขั้นพื้นฐานที่สุด ผู้ใช้งานทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ (Lurker) เช่น การอ่านคอมเมนต์ที่ใช้คำหยาบคาย หรือการดูคลิปดราม่าโดยไม่แสดงความคิดเห็น แม้จะดูไม่มีพิษภัย แต่พฤติกรรมนี้เป็นการสนับสนุนยอดการเข้าชม (Views) ซึ่งหล่อเลี้ยงวงจรความรุนแรง [10]

การมีส่วนร่วมระดับกลาง (Active Engagement) ผู้ใช้งานเริ่มทั้งร່องรอยทางดิจิทัล เช่น การกดไลค์ (Like) หรือ กดหัวใจเห็นด้วยกับข้อความที่โจมตีผู้อื่น การแชร์ (Share) ข่าวลือ พฤติกรรมนี้เป็นการขยายขอบเขตความเสียหายให้กว้างขึ้นและสร้างความชอบธรรมให้แก่เนื้อหาที่รุนแรง [7]

การมีส่วนร่วมเชิงรุก (Proactive/Generative Engagement) เป็นขั้นรุนแรงที่สุด ผู้ใช้งานเป็นผู้ผลิตเนื้อหา (Content Creator) หรือผู้เริ่มบทสนทนาเชิงลบ เช่น การเข้าไปร่วมคอมเมนต์ด่าทอ การสร้างแฮชแท็ก (#) โจมตีผู้อื่น หรือการตั้งโพสต์ประจาน

2.2 กลไกการหลีกเลี่ยงทางศีลธรรม (Moral Disengagement) ตัวแปรนี้ถือเป็น "กุญแจสำคัญ" เชิงจิตวิทยาที่อธิบายว่าทำไมความรุนแรงออนไลน์จึงลุกลามได้ง่าย **ทฤษฎีการหลุดพ้นจากพันธะทางศีลธรรม (Moral Disengagement Theory)** ของ Albert Bandura [8] อธิบายว่า ปกติแล้วมนุษย์จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกผิด (Self-condemnation) แต่กระบวนการทางปัญญาสามารถบิดเบือนให้บุคคลรู้สึกว่าการหลุดพ้นจากพันธะทางศีลธรรมนั้นได้ โดยเฉพาะบนโลกออนไลน์ที่ขาดการเผชิญหน้า ตัวชี้วัดสำคัญของกลไกนี้ได้แก่

การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) เมื่อบุคคลกระทำผิดร่วมกับกลุ่มคนจำนวนมาก (เช่น การรุมคอมเมนต์) ความรู้สึกผิดชอบส่วนบุคคลจะลดลง วัยรุ่นมักมีความคิดว่า "ฉันคอมเมนต์แต่แค่ประโยคเดียว คนอื่นด่าแรงกว่าตั้งเยอะ" หรืออ้างปรากฏการณ์ "ทัวริง" เพื่อลดความผิดของตน [8, 9]

การกล่าวโทษเหยื่อ (Blaming the Victim) เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการทำร้ายผู้อื่น โดยมองว่าเหยื่อเป็นต้นเหตุ เช่น การคิดว่า "ก็เหยื่อทำตัวไม่ดีเอง เลยสมควรโดนด่า" หรือ "ถ้าไม่อยากโดนวิจารณ์ก็อย่ามาเล่นโซเชียล" (Victim Blaming) ซึ่งเป็นการลดทอนความเป็นมนุษย์ของเหยื่อลง [9]

การบิดเบือนผลที่ตามมา (Distorting Consequences) ในโลกไซเบอร์ ผู้กระทำไม่ได้ยินเสียงร้องไห้หรือเห็นสีหน้าเจ็บปวดของเหยื่อ จึงง่ายต่อการประเมินความเสียหายต่ำกว่าความเป็นจริง เช่น ความคิดที่ว่า "แค่พิมพ์แซวซำๆ ไม่เห็นเป็นอะไรเลย" [8]

2.3 พฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying and Online Aggression)

การแสดงความรุนแรงออนไลน์ สามารถทำความเข้าใจผ่าน แบบจำลองความก้าวร้าวทั่วไป (General Aggression Model: GAM) ของ Anderson และ Bushman ซึ่งอธิบายการเรียนรู้และการแสดงออกของความก้าวร้าว ว่าเกิดจากตัวป้อนทางสถานการณ์ (เช่น โซเชียลมีเดีย) ที่กระตุ้นเร้าอารมณ์และกระบวนการรับรู้ นำไปสู่การตัดสินใจเชิงพฤติกรรม [4] ในงานวิจัยนี้ ตัวชี้วัดของพฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ ประกอบด้วย

ความรุนแรงเชิงภาษา (Verbal Aggression): การใช้คำหยาบคาย การข่มขู่ การใช้ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) ไม่ว่าจะโจมตีเรื่องรูปร่าง หน้าตา หรือรสนิยม [5]

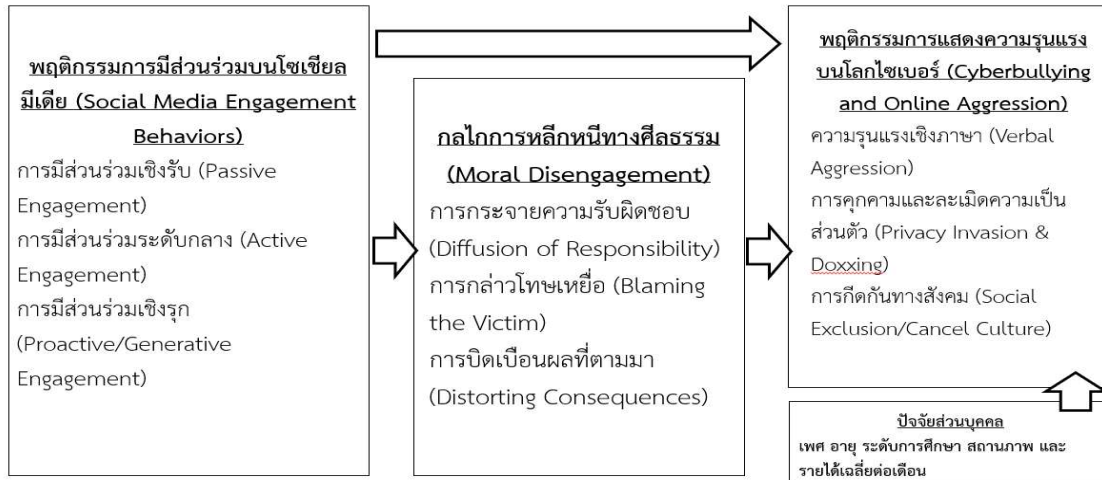
การคุกคามและละเมิดความเป็นส่วนตัว (Privacy Invasion & Doxxing): การขุดประวัติส่วนตัวมาแฉเพื่อสร้างความอับอาย การตัดต่อรูปภาพเพื่อล้อเลียน หรือการกระทำที่เรียกว่า Doxxing ซึ่งถือเป็นการทำลายชีวิตส่วนตัวของเหยื่ออย่างร้ายแรง [3, 5]

การกีดกันทางสังคม (Social Exclusion/Cancel Culture): การร่วมมือกันแบนหรือกีดกันเหยื่อออกจากกลุ่มออนไลน์ หรือการเรียกร้องให้สังคมร่วมกันคว่ำบาตร (Cancel) ซึ่งสร้างบาดแผลทางจิตใจซึ่งให้กับวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน [5]

ในงานวิจัยอภิมาน (Meta-Analysis) ของ Zhao และ Yu (2021) ที่พบว่ากลไกการหลีกเลี่ยงทางศีลธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกทางตรงต่อ Cyberbullying อย่างมีนัยสำคัญ [11] ยิ่งผู้ใช้งานใช้กลไกหาเหตุผลเข้าข้างตนเองหรือกล่าวโทษเหยื่อมากเท่าใด พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนเครือข่ายก็จะรุนแรงและเกิดบ่อยครั้งขึ้นเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ออกแบบมาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบ Partial Least Squares (PLS-SEM) ซึ่งเป็นสถิติขั้นสูงที่เหมาะสมกับการวิจัยที่ใช้ตัวแปรแฝงและทฤษฎีเชิงพฤติกรรมกรรมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ วัยรุ่นและเยาวชนในประเทศไทย โดยกำหนดขอบเขตช่วงอายุระหว่าง 15 ถึง 25 ปี (ครอบคลุมกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนตอนปลาย) ที่มีพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นประจำ ซึ่งประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Natives) และมีความเสี่ยงสูงต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมบนโลกไซเบอร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ (Unknown Population)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอและเกินเกณฑ์มาตรฐาน 10 เท่าของการวิเคราะห์แบบ PLS-SEM (10 Times Rule) เพื่อความเสถียรของโมเดล [12]

วิธีการเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ร่วมกับการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ปริมาณ 200 ราย และระดับภูมิภาค จำนวน 200 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาและประยุกต์ขึ้นจากการทบทวนทฤษฎี แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตรวจสอบรายการ (Check-list) เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 พฤติกรรมมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย (Independent Variable 1) ตามทฤษฎี UGT เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วัดตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงรับ, การมีส่วนร่วมระดับกลาง และการมีส่วนร่วมเชิงรุก

ตอนที่ 3 กลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (Independent Variable 2) ตามทฤษฎี Bandura เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วัดตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ การกระจายความรับผิดชอบ, การกล่าวโทษเหยื่อ และการบิดเบือนผลที่ตามมา

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ (Dependent Variable) ตามแนวคิด GAM เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วัดตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ ความรุนแรงเชิงภาษา, การคุกคามและละเมิดความเป็นส่วนตัว และการกีดกันทางสังคม/Cancel Culture

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตารางที่ 1 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ชื่อตัวชี้วัดในแต่ละตัวแปร	ความตรงเชิงเนื้อหา (> 0.50)	ค่าความเที่ยง (> 0.70)
1) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย SM	0.67-1	0.76-0.82
การมีส่วนร่วมเชิงรับ	0.67-1	0.82
การมีส่วนร่วมระดับกลาง	0.67-1	0.76
การมีส่วนร่วมเชิงรุก	0.67-1	0.79
2) กลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม MD	0.67-1	0.77-0.81
การกระจายความรับผิดชอบ	0.67-1	0.77
การกล่าวโทษเหยื่อ	1	0.80
การบิดเบือนผลที่ตามมา	0.67-1	0.81
3) พฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกไซเบอร์ CB	0.67-1	0.71-0.83
ความรุนแรงเชิงภาษา	0.67-1	0.73
การคุกคามและละเมิดความเป็นส่วนตัว	0.67-1	0.71
การกีดกันทางสังคม	0.67-1	0.83

ผลการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับวัยรุ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

สำหรับโมเดลการวัดเชิงประจักษ์แบบโครงสร้าง จะมีการทดสอบค่า การประเมินโมเดลการวัด และความตรงเชิงจำแนก ตามเกณฑ์ Fornell-Larcker Criterion และค่า ความสอดคล้องภายใน ของตัวแปรแฝง ตามมาตรฐานของ PLS-SEM

3.4 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นและเยาวชนไทย อายุ 15-25 ปี จำนวน 400 คน โดยแบ่งช่องทางการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบ เพื่อให้ครอบคลุมตามโควตาพื้นที่ที่กำหนดไว้ (กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และระดับภูมิภาค) ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ (Online Survey): ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ Google Forms และดำเนินการแจกจ่ายโดยการส่งลิงก์ (URL) และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่กลุ่มเป้าหมายนิยมใช้งาน ได้แก่ แอปพลิเคชันไลน์ (LINE Groups) กลุ่มนักเรียนนักศึกษา, กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Groups) ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของวัยรุ่น, อินสตาแกรม (Instagram) และ เอ็กซ์ (X หรือ Twitter) โดย

อาศัยการกระจายข้อมูลผ่านเครือข่ายคนรู้จักและผู้นำกลุ่ม (Snowballing Technique ในเบื้องต้น) เพื่อให้เข้าถึงวัยรุ่นที่มี การใช้โซเชียลมีเดียเป็นประจำ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออฟไลน์ (Offline/On-site Survey): ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire) ให้กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จริง โดยมุ่งเน้นสถานที่ที่มีการรวมตัวของวัยรุ่นและเยาวชน ได้แก่ บริเวณสถานศึกษา (โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย) สถาบันกวดวิชา และพื้นที่สาธารณะ เช่น ศูนย์การค้า ทั้งในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และจังหวัดในส่วนภูมิภาค เพื่อให้ได้สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

ทั้งนี้ ในทุกขั้นตอนของการเก็บข้อมูลทั้งสองรูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการควบคู่ไปกับการพิทักษ์สิทธิและจริยธรรม การวิจัย (Informed Consent) โดยมีการระบุข้อความชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างชัดเจนก่อนตอบ แบบสอบถาม ว่าข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับอย่างเคร่งครัดและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น หาก ระหว่างการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ สามารถขอยุติการตอบหรือออกจากการทำแบบสอบถาม ได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลกลับคืนมาครบจำนวน 400 ชุด ได้ดำเนินการตรวจสอบความ สมบูรณ์ของการตอบคำถามทุกข้อ ก่อนนำไปลงรหัสข้อมูล (Data Coding) และบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ ด้วยสถิติขั้นสูงต่อไป"

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลและระดับความคิดเห็น ด้วย ค่าความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบ Partial Least Squares (PLS-SEM) ใช้เพื่อทดสอบอิทธิพลทางตรงและ อิทธิพลทางอ้อม โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินโมเดลการวัด (Outer Model) เพื่อดูความน่าเชื่อถือ ของตัวชี้วัดใหม่ที่นำเสนอ และการประเมินโมเดลโครงสร้าง (Inner Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานและค่าอิทธิพล (Path Coefficients) รวมถึงความสามารถในการพยากรณ์ (R-square) ของตัวแปรทั้งหมดในโมเดล

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัย ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.75) อายุ 20-25 ปี (ร้อยละ 66.50) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 76.50) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 60.00) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 43.50)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการมี ส่วนร่วม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.18) โดยลำดับที่ได้รับการประเมินมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงรับ (Passive Engagement) ส่วนลำดับที่น้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงรุก (Proactive/Generative Engagement)

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษากลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ผลการวิจัยพบว่า กลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.22) โดยลำดับที่ได้รับการประเมินมากที่สุด ได้แก่ การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) ส่วนลำดับที่น้อยที่สุด ได้แก่ การบิดเบือนผลที่ตามมา (Distorting Consequences)

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกโซเชียล พบว่า พฤติกรรมการแสดงความรุนแรงบนโลกโซเชียล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.29) โดยลำดับที่ได้รับการประเมินมากที่สุด ได้แก่ ความรุนแรงเชิงภาษา (Verbal Aggression) ส่วนลำดับที่น้อยที่สุด ได้แก่ การกีดกันทางสังคม (Social Exclusion/Cancel Culture)

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล ของวัยรุ่นไทย เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล ของวัยรุ่นไทย เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อเดือน
ความรุนแรงเชิงภาษา	2.01*	10.94**	0.74	4.45*	43.52**
การคุกคามและละเมิดความเป็นส่วนตัว	1.88	8.89**	1.12	3.39*	33.03**
การกีดกันทางสังคม	1.05	8.34**	1.39	4.23*	37.39**
พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล ของวัยรุ่นไทย	1.91	9.85**	1.11	4.23*	40.46**

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

** มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล ของวัยรุ่นไทย เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 6 พฤติกรรมมีส่วนร่วมออนไลน์และกลไกการหลีกเลี่ยงทางศีลธรรม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลของวัยรุ่นไทย

ตารางที่ 3 การประเมินโมเดลการวัด และความตรงเชิงจำแนก ตามเกณฑ์ Fornell-Larcker Criterion และค่า ความสอดคล้องภายใน ของตัวแปรแฝง

Construct	Indicator	Outer Loading	VIF (< 3-5)
พฤติกรรมการมีส่วนร่วมบนโซเชียลมีเดีย SM	SM01	0.7883	2.4284
	SM02	0.9002	2.2043
	SM03	0.8063	2.3413
กลไกการหลีกเลี่ยงทางศีลธรรม MD	MD01	0.7623	2.0451
	MD02	0.9234	2.8736
	MD03	0.8464	3.5868
พฤติกรรมการแสดง	CB01	0.6640	1.8023
ความรุนแรงบนโลกโซเชียล	CB02	0.8033	2.4411
CB	CB03	0.9042	1.9472
SM		0.6940	
MD		0.5115	0.7167
CB		0.7082	0.5360
			0.6346

ตารางที่ 3 การประเมินโมเดลการวัด และความตรงเชิงจำแนก ตามเกณฑ์ Fornell-Larcker Criterion และค่า ความ สอดคล้องภายใน ของตัวแปรแฝง (ต่อ)

Fornell-Larcker	SM	MD	CB
Construct	Dijkstra-Henseler's rho	Jöreskog's rho (ρ_c)	Cronbach's alpha(α)
SM	0.8755	0.8715	0.8715
MD	0.8898	0.8830	0.8808
CB	0.8530	0.8369	0.8347

SRMR= 0.0484

ทางสถิติที่สำคัญได้ดังนี้

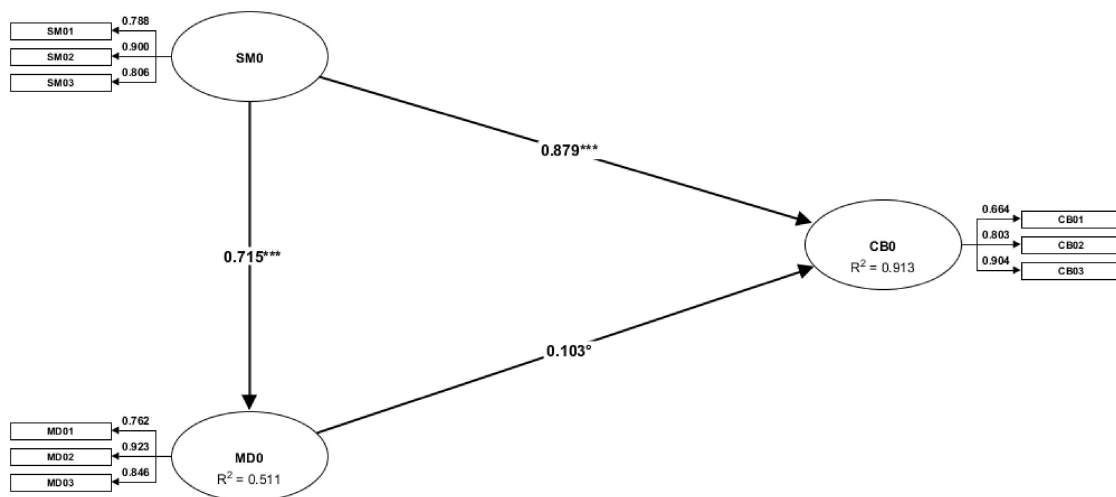
ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Outer Loading) ตัวชี้วัดทุกตัว (SM01-03, MD01-03, CB01-03) มีค่าความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงสูง (ตั้งแต่ 0.6640 ถึง 0.9234) ซึ่งบ่งบอกว่าตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นสามารถสะท้อนตัวแปรแฝงได้อย่างดีเยี่ยม

ค่า VIF (Variance Inflation Factor) ตัวชี้วัดทั้งหมดมีค่า VIF ต่ำกว่า 5 (อยู่ระหว่าง 1.8023 ถึง 3.5868) แสดงให้เห็นว่าโมเดลไม่มีปัญหาความซ้อนทับกันเองของข้อมูล (Multicollinearity)

ความตรงเชิงจำแนก (Fornell-Larcker Criterion) ค่าในแนวทแยงมุมของทุกตัวแปร (SM = 0.6940, MD = 0.7167, CB = 0.6346) มีค่าสูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงอื่นๆ ในตาราง ยืนยันได้ว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความเป็นเอกเทศและแตกต่างกันอย่างชัดเจนทางสถิติ

ความสอดคล้องภายใน (Reliability) ค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A), Jöreskog's rho (ρ_c), และ Cronbach's alpha (α) ของทุกตัวแปร (SM, MD, CB) มีค่าสูงกว่า 0.80 ทั้งสิ้น ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ระดับสูง

ความสอดคล้องของโมเดล ค่า SRMR เท่ากับ 0.0484 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.08) บ่งชี้ว่าโมเดลโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างสมบูรณ์

ภาพที่ 2 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทย

ผลการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์สูงสุด (0.879) รองลงมาคือกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (0.103) นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ยังส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ผ่านกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (0.715) อีกด้วย ทั้งนี้ ตัวแปรในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทยได้ถึงร้อยละ 91.30

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์แตกต่างกันตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สิ่งที่สามารถอธิบายได้ว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ การพัฒนาทางปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัยและระดับการศึกษา มีผลต่อระดับการยับยั้งชั่งใจและการประมวลผลข้อมูลก่อนตัดสินใจกระทำการบนโลกออนไลน์ [3] นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังชี้ให้เห็นว่า เพศหญิงและเพศชายมีรูปแบบการมีส่วนร่วมและแนวโน้มการแสดงออกถึงความรุนแรงบนโลกออนไลน์ที่แตกต่างกัน โดยเพศชายมีแนวโน้มเข้าสู่การกลั่นแกล้งที่แสดงออกอย่างชัดเจนและเผชิญหน้ามากกว่าเพศหญิง [13]

อิทธิพลของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมออนไลน์ (SM) และกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม (MD) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ (CB) อย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ถึงร้อยละ 91.30 อิทธิพลของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมตัวแปรนี้มีอิทธิพลทางตรงต่อการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์สูงสุด (0.879) สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (UGT) ที่อธิบายว่าการที่วัยรุ่นเข้าไปมีส่วนร่วมระดับกลาง (เช่น การกดแชร์) หรือระดับรุก (เช่น การพิมพ์คำทอ) เป็นการสร้างความชอบธรรมให้เกิดความรุนแรงและขยายวงจรรุนแรงความเสียหายให้กว้างขึ้น

อิทธิพลของกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม ตัวแปรนี้มีอิทธิพลทางตรง (0.103) และเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญ (0.715) สอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura [8] ซึ่งอธิบายว่า เมื่อผู้กระทำไม่ต้องเผชิญหน้ากับเหยื่อ กลไกทางจิตวิทยา เช่น การกระจายความรับผิดชอบ (อ้างว่าใครๆ ก็ทำเหมือนกัน) จะทำงานอย่างทรงพลัง ทำให้วัยรุ่นกระทำผิดได้โดยไม่รู้สึกผิด ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอภิมาน (Meta-Analysis) ที่ยืนยันว่ากลไกการหลีกหนีทางศีลธรรมเป็นปัจจัยเร่งหลักที่พยากรณ์พฤติกรรม Cyberbullying ได้อย่างชัดเจน [11]

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. สำหรับสถาบันครอบครัวและสถานศึกษา ควรเร่งบูรณาการหลักสูตร "ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)" และ "ความเห็นอกเห็นใจบนโลกไซเบอร์ (Digital Empathy)" เข้าสู่การเรียนการสอน เพื่อลดการทำงานของกลไกการหลีกหนีทางศีลธรรม โดยมุ่งเน้นการสอนให้วัยรุ่นตระหนักถึงผลกระทบทางจิตใจที่เหยื่อได้รับ และเลิกพฤติกรรมกล่าวโทษเหยื่อ (Victim Blaming)

2. สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพัฒนาแพลตฟอร์ม ควรนำข้อมูลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเชิงรุก (Proactive Engagement) ไปใช้ในการออกแบบระบบป้องกันเชิงรุก (Proactive Prevention) เช่น การพัฒนาระบบ AI เพื่อตรวจจับและขึ้นข้อความแจ้งเตือน (Warning Pop-up) ก่อนที่ผู้ใช้งานจะกดโพสต์ข้อความที่มีความรุนแรง เพื่อดึงสติและลดการกระจายความรับผิดชอบในกลุ่มผู้ใช้งาน

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้สนใจอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มวัยรุ่นที่เคยเป็นผู้กระทำความรุนแรงเพื่อเจาะลึกถึงเบื้องหลังกระบวนการคิด และภาษาที่ใช้ในการหลีกหนีทางศีลธรรมในบริบทของสังคมไทยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. งานยังขาดการทำวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ควรมีการออกแบบและทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมหรือมาตรการแทรกแซง (Interventions) ในสถานศึกษา เพื่อดูว่าการปรับเปลี่ยนชุดความคิดสามารถลดอิทธิพลของการหลีกหนีทางศีลธรรมได้จริงในทางปฏิบัติหรือไม่
3. งานยังไม่ได้จำแนกตามแพลตฟอร์ม ผู้สนใจควรขยายขอบเขตการศึกษาโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมจำแนกตามแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย (เช่น X, TikTok, Facebook) เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีอัลกอริทึมและวัฒนธรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงในระดับที่ไม่เท่ากัน

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] Zhu, C., Huang, S., Evans, R., & Zhang, W. (2021). Cyberbullying Among Adolescents and Children: A Comprehensive Review of the Global Situation, Risk Factors, and Preventive Measures. *Frontiers in Public Health*, 9, 634909. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.634909>
- [2] Sripa, K., & Ninphet, T. (2024). Cyberbullying among Children and Youth in Thailand and Measures to Combat It. *Regional Community Medicine Research Journal*, 1(1). <https://doi.org/10.57260/rcmrj.2024.266344> (in Thai)
- [3] Sittichai, R., & Smith, P. K. (2015). Bullying and Cyberbullying in Thailand: Coping Strategies and Relation to Age, Gender, Religion and Victim Status. *Journal of New Approaches in Educational Research*, 4(1), 24-30. <https://doi.org/10.7821/naer.2015.1.94>
- [4] Luo, Z., Wu, X., & Huang, J. (2023). Cybervictimization and cyberbullying among college students: The chain mediating effects of stress and rumination. *Frontiers in Psychology*, 14, 1067165. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1067165>
- [5] Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: a critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073-1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>
- [6] Tanrikulu, I., & Erdur-Baker, Ö. (2021). Motives Behind Cyberbullying Perpetration: A Test of Uses and Gratifications Theory. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13-14), NP6699-NP6724. <https://doi.org/10.1177/0886260518819882>
- [7] Nocera, T. R., & Dahlen, E. R. (2020). Moral Disengagement Mechanisms Predict Cyber Aggression Among Emerging Adults. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(1). <https://doi.org/10.5817/CP2020-4-xxx>
- [8] Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0303_3
- [9] Maung, T. M., Wacharasin, C., & Hengudomsab, P. (2026). The Influence of School Climate and

Moral Disengagement on Resilience Among Thai Students in Bullying Contexts: A PLS-SEM Study.

Journal of School Nursing, 42(2), 10598405261444388.

<https://doi.org/10.1177/10598405261444388> (in Thai)

- [10] Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1973). Uses and gratifications research. *Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509-523. <https://doi.org/10.1086/268109>
- [11] Zhao, C., Zheng, C., & Li, J. (2021). A Meta-Analytic Review of Moral Disengagement and Cyberbullying. *Frontiers in Psychology*, 12, 681299. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.681299>
- [12] Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31(1), 2-24. <https://doi.org/10.1108/EBR-11-2018-0203>
- [13] Davidovitch, N., & Yavich, R. (2023). The association between social media use, cyberbullying, and gender. *Probl Educ 21st Cent*, 81(6), 776-790.